

(मराठी माध्यम)

- सूचना : (१) सर्व पांचही प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) सर्व प्रश्नांना अचूक प्रश्न क्रमांक द्या.
(४) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :-

- (१) 'चिपको चळवळीचा' प्रारंभ सर्वप्रथम कोणत्या राज्यामध्ये झाला ?
(अ) महाराष्ट्र.
(ब) हिमाचल प्रदेश.
(क) मेघालय.
(ड) आंध्रप्रदेश.
- (२) पर्यावरण प्रदूषणाचे कारण कोणते ?
(अ) औद्योगिकरण.
(ब) जंगल कटाई.
(क) वाढती लोकसंख्या.
(ड) वरील सर्व.
- (३) जागतिक पर्यावरण दिन कोणत्या तारखेला पाळण्यात येतो ?
(अ) ५ जुलै.
(ब) ५ ऑगस्ट.
(क) ५ जून.
(ड) ५ सप्टेंबर.

(४) जैविक पर्यावरणामध्ये कशाचा समावेश होतो ?

- (अ) सूर्यप्रकाश.
(ब) पर्वत.
(क) खनिजे.
(ड) वनस्पती व जीवजंतू.

(५) पर्यावरण कोणत्या प्रकारची वस्तू आहे ?

- (अ) खाजगी वस्तू.
(ब) व्यावसायिक वस्तू.
(क) सार्वजनिक वस्तू.
(ड) मिश्र वस्तू.

(६) पर्यावरणामध्ये प्रदूषण निर्माण करणारी भोपाल गॅस दुर्घटना कोणत्या वर्षी घडली ?

- (अ) १९८४.
(ब) १९९४.
(क) १९७४.
(ड) १९६४.

(७) पर्यावरण हानीचे मानव निर्मित कारण कोणते ?

- (अ) भूकंप.
(ब) उपभोगवादी संस्कृती.
(क) ज्वालामुखी.
(ड) महापूर.

(८) पर्यावरणामध्ये कशाचा समावेश होतो ?

- (अ) मानव.
- (ब) वनस्पती.
- (क) प्राणी.
- (ड) वरील सर्व.

(९) भारत सरकारने जलप्रदूषण नियंत्रणार्थ अधिनियम केंव्हा संमत केला ?

- (अ) १९७४.
- (ब) १९६९.
- (क) १९९१.
- (ड) १९९७.

(१०) वायुमंडळात कार्बनडायऑक्साईड, ओझोन, मिथेन इत्यादी वायुचे प्रमाण वाढून या वायुचा सृष्टीवर जो परिणाम होतो त्या परिणामाला काय म्हणतात ?

- (अ) हरित गृहपरिणाम.
- (ब) प्रदर्शन परिणाम.
- (क) दुषित पाणी परिणाम.
- (ड) यापैकी नाही.

२०

२. भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे कोणती आहेत ? लोकसंख्या वाढ नियंत्रित करण्यात कुटूंबनियोजन कितपत परिणामकारक ठरले आहे ?

TKN/KS/16-1201/1202

8

Contd.

किंवा

जागतिकीकरण म्हणजे काय ? भारताच्या संदर्भात त्याचे फायदे व तोटे विशद करा.

२०

३. हरितक्रांतीचा अर्थ स्पष्ट करा. हरितक्रांतीचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे स्पष्ट करा. शेतीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी उपाय सूचवा.

२०

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे १२ ते १५ ओळीत लिहा :-

- (अ) श्रमिक संघावर टिप लिहा.
- (ब) आयात प्रतिस्थापनावर टिप लिहा.
- (क) बहुराष्ट्रीय निगमाचे फायदे सांगा.
- (ड) दारिद्र्य निर्मुलनाचे उपाय सांगा.

किंवा

- (इ) ग्रामीण भागात कोणत्या प्रकारची बेरोजगारी आढळते ?
- (फ) भारतातील आर्थिक विषमता वाढीची कारणे सांगा.
- (ग) औद्योगिक संघर्ष सोडविण्यासाठी उपाययोजना लिहा.

TKN/KS/16-1201/1202

9

Contd.

(ह) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूकीवर (FDI) टिप लिहा. २०

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे १२ ते १५ ओळीत लिहा :—

- (अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकासातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) गुंतवणूकीची पुनर्गुंतवणूक कसोटी स्पष्ट करा.
- (क) 'भांडवलशाहीच्या विनाशाचा बीजे भांडवलशाही व्यवस्थेतच अंतर्भूत आहे' मार्क्सचे हे विधान स्पष्ट करा.
- (ड) आर्थिक विकासामध्ये नवप्रवर्तकाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

- (इ) तांत्रिक परिवर्तनाचा आर्थिक विकासावर परिणाम स्पष्ट करा.
- (फ) दारिद्र्याच्या दुष्टचक्रावर टिप लिहा.
- (ग) रोस्टोच्या सिद्धांतातील 'उड्डाणावस्थेवर' टिपण लिहा.
- (ह) गुंतवणूकीची भांडवली उलाढाल कसोटी स्पष्ट करा.

२०